

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

Latvijas nacionālās pozīcijas Eiropas Savienības Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju lietu ministru padomes 2017.gada 23.oktobra sanāksmē izskatāmajos jautājumos

I SANĀKSMES DARBA KĀRTĪBA

2017.gada 23.oktobrī Luksemburgā notiks Eiropas Savienības (*turpmāk – ES*) Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju lietu ministru padomes (*turpmāk – Padome*) sanāksme, kuras darba kārtībā ir iekļauti šādi jautājumi:

- 1) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes 1996.gada 16.decembra Direktīvu 96/71/EK par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā;
- 2) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar kuru groza Regulu (EK) Nr.883/2004 par sociālās drošības sistēmu koordinēšanu un Regulu (EK) Nr.987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr.883/2004;
- 3) Priekšlikums Iestāžu kopīgai proklamācijai par Eiropas Sociālo tiesību pīlāru;
- 4) Eiropas semestrī:
 - a) Galvenie Nodarbinātības komitejas vēstījumi par nodarbinātības izaicinājumiem,
 - b) Galvenie Sociālās aizsardzības komitejas vēstījumi par sociālajiem izaicinājumiem.

II LATVIJAS NACIONĀLĀ POZĪCIJA

1) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes 1996.gada 16.decembra Direktīvu 96/71/EK par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā

2016.gada 8.martā Eiropas Komisija (*turpmāk – Komisija*) publicēja priekšlikumu, kura mērķis ir pārskatīt Eiropas Parlamenta un Padomes 1996.gada 16.decembra Direktīvu 96/71/EK par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā (*turpmāk – Direktīva 96/71/EK*), lai novērstu negodīgu konkurenci un sekmētu principu, ka par vienādu darbu vienā un tajā pašā vietā būtu jāsaņem vienāds atalgojums. Priekšlikums ietver vairākus būtiskus grozījumus Direktīvā 96/71/EK, tajā skaitā:

- ja norīkojuma ilgums pārsniedz 24 mēnešus, tad par valsti, kurā darbinieks parasti veic darbu, uzskatīs to dalībvalsti, kuras teritorijā darbinieks ir norīkots;
- vispāršaistošie koplīgumi kļūs vispārpiemērojami visās tautsaimniecības nozarēs, ne tikai būvdarbu veikšanas gadījumos;
- attiecībā uz norīkotajiem darbiniekiem, tāpat kā uz vietējiem darbiniekiem, būs piemērojami visi obligātie atalgojuma noteikumi (pašlaik – minimālās algas likmes);
- dalībvalstis varēs noteikt, ka apakšuzņēmumu līgumus var slēgt tikai ar uzņēmumiem, kuri attiecinā uz saviem darbiniekiem tādus pašus atalgojuma nosacījumus kā ģenerālu uzņēmējs.

Pēc priekšlikuma publicēšanas 11 dalībvalstu nacionālie parlamenti, t.sk. Latvijas Republikas Saeima, iesniedza Komisijai savus atzinumus, ka priekšlikums pārkāpj subsidiaritātes un proporcionālātes principus, tomēr Komisija nolēma priekšlikumu saglabāt bez grozījumiem.

2016.gada otrajā pusgadā dalībvalstis uzsāka intensīvu darbu ar priekšlikumu, un Slovākijas prezidentūra piedāvāja dažādus iespējamā risinājuma variantus galvenajos diskusiju jautājumos (ilgstoša norīkošana, atalgojums, apakšuzņēmumi), lai vienotu dalībvalstu atšķirīgās nostājas. Neskatoties uz Slovākijas prezidentūras paveikto, Maltas

prezidentūra 2017.gada sākumā atgriezās pie Komisijas sākotnējā priekšlikuma un, ņemot vērā dažu dalībvalstu ierosinājumus, veica atsevišķus labojumus. Savukārt Igaunijas prezidentūra darbu uzsāka, cenšoties rast līdzsvarotu risinājumu. Vienlaikus pēc Mobilitātes pakotnes publicēšanas 2017.gada 31.maijā diskusijās par priekšlikumu lielāka nozīme tiek piešķirta īpašam regulējumam starptautiskā autotransporta jomā.

Padomes 2017.gada 23.oktobra sanāksmē plānots panākt vispārēju pieeju par priekšlikumu.

Latvijas nostāja:

Latvijai kopumā ir rezervēta nostāja par Komisijas priekšlikumu, iebilstot pret priekšlikuma nepārliciecināmo pamatojumu, kas balstīts vienpusīgā ietekmes izvērtējumā un nerada pārliecību par nepieciešamību grozīt Direktīvu 96/71/EK, lai ieguvēji būtu visi norīkotie darbinieki un tiktu nosargāta brīva pakalpojumu un darbaspēka kustība ES Vienotajā tirgū. Veicot izmaiņas esošajā regulējumā, ir jāievēro uz pierādījumiem balstīta pieeja, kas nodrošina proporcionālus ES Vienotā tirgus darbību uzlabojošus pasākumus un neatstāj negatīvu ietekmi uz produktivitātes rādītājiem.

Latvijas interesēs ir tādi uzlabojumi priekšlikuma redakcijā, kas, no vienas puses, neuzliek Latvijas uzņēmējiem nesamērīgu ekonomisko slogu, nosūtot darbinieku darbam citā ES dalībvalstī, un, no otras puses, nodrošina nosūtīto darbinieku aizsardzību. Tāpat ir jāņem vērā transporta nozares īpašais raksturs darbinieku nosūtīšanas kontekstā.

Lai arī Latvijai saglabājas bažas par šī priekšlikuma negatīvajām sekām uz ES Vienoto tirgu, kā arī par praktiskās piemērošanas grūtībām, Latvija kopumā atzinīgi novērtē Igaunijas prezidentūras centienus rast kompromisu. Diskusijās par iespējamo kompromisu, par kuru Padomē varētu panākt vienošanos (vispārēju pieeju), Latvijai ir svarīgs līdzsvarots risinājums gan vispārīgos jautājumos, gan konkrētu priekšlikuma elementu kontekstā, īpaši tādos jautājumos kā ilgstoša nosūtīšana, atalgojums u.c. obligāti piemērojami nosacījumi, starptautiskais autotransports, kā arī direktīvas prasību pārņemšanas un īstenošanas periods.

Labklājības ministrijas sagatavotā nacionālā pozīcija Nr.1 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes 1996.gada 16.decembra Direktīvu 96/71/EK par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā, apstiprināta Ministru kabineta 2016.gada 12.aprīļa sēdē un izskatīta Saeimas Eiropas lietu komisijas 2016.gada 27.aprīļa sēdē.

2) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar kuru groza Regulu (EK) Nr.883/2004 par sociālās drošības sistēmu koordinēšanu un Regulu (EK) Nr.987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr.883/2004

2016.gada 13.decembrī Komisija publicēja priekšlikumu, ar kuru sociālās drošības regulās¹ tiek veikti grozījumi attiecībā uz četrām sociālās drošības sistēmu koordinācijas jomām – ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju pieeja sociālajiem pabalstiem, ilgstošās aprūpes pabalsti, bezdarbnieku pabalsti un ģimenes pabalsti.

Igaunijas prezidentūra, turpinot Maltas prezidentūras darbu, izskatīja priekšlikuma sadaļu par vienlīdzīgu attieksmi un pieeju sociālajiem pabalstiem, kā arī par piemērojamo likumdošanu.

Priekšlikums precizē nosacījumus, saskaņā ar kuriem dalībvalstis var ierobežot piekļuvi sociālajiem pabalstiem ekonomiski neaktīvajiem ES mobilajiem iedzīvotājiem. Grozījumi veikti, ņemot vērā ES Tiesas spriedumus, un tie nosaka, ka neaktīvam ES mobilam pilsonim, kurš iepriekš likumīgi bijis iedzīvotājs, bet vairs neatbilst Direktīvas

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa regula (EK) Nr.883 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu

Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 16.septembra regula (EK) Nr.987/, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu

2004/38/EK² nosacījumiem, nodrošina vienlīdzīgas attieksmes principu attiecībā uz no iemaksām atkarīgiem sociālās drošības pabalstiem, kamēr uzņēmēja dalībvalsts nav formāli pārtraukusi viņa uzturēšanās tiesības. Personām, kuras nestrādā vai nemeklē darbu, ir pamats uzturēties dalībvalstīs, ja tiem ir iztikas līdzekļi un nodrošināta veselības aprūpe.

Papildus šiem grozījumiem priekšlikumā tiek precizētas normas par piemērojamajiem tiesību aktiem darbinieku nosūtīšanas gadījumā saistībā ar saikni starp Regulu Nr.883/2004 un Regulu Nr.987/2009, kā arī Direktīvu 96/71/EK³. Lai cīnītos pret krāpniecību vai negodīgu praksi, tiek noteikta vienota un stingrāka pieeja attiecībā uz A-1 sertifikāta izsniegšanu, pārbaudi un atsaukšanu (no izsniegšanas dienas). Priekšlikums attiecas arī uz darbu vairākās dalībvalstīs, tas paredz aizvietošanas aizliegumu pašnodarbinātības gadījumā.

Padomes 2017.gada 23.oktobra sanāksmē plānots panākt daļēju vispārēju pieeju par priekšlikumu.

Latvijas nostāja:

Latvija kopumā var atbalstīt vienošanos (daļēju vispārēju pieeju) par priekšlikuma sadaļām attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi un pieeju sociālajiem pabalstiem, kā arī piemērojamo likumdošanu. Latvija pozitīvi novērtē Igaunijas prezidentūras ieguldīto darbu, lai panāktu kompromisu, kas saglabā noteiktos vienlīdzīgas attieksmes pamatprincipus nemainīgus.

Labklājības ministrijas sagatavotā nacionālā pozīcija Nr.1 priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar kuru groza Regulu (EK) Nr.883/2004 par sociālās drošības sistēmu koordinēšanu un Regulu (EK) Nr.987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr.883/2004, apstiprināta Ministru kabineta 2017.gada 28.februāra sēdē un izskatīta Saeimas Eiropas lietu komisijas 2017.gada 24.februāra sēdē.

3) Priekšlikums Iestāžu kopīgai proklamācijai par Eiropas Sociālo tiesību pīlāru

2017.gada 26.aprīlī Komisija Eiropas Sociālo tiesību pīlāra (*turpmāk – Pīlārs*) pakotnes ietvaros publicēja priekšlikumu Iestāžu kopīgai proklamācijai par Eiropas Sociālo tiesību pīlāru. Priekšlikuma preambulā uzsvērts, ka ekonomiskais un sociālais progress ir cieši saistīts un ka Pīlāra izveidei būtu jābūt daļai no plašākiem centieniem izveidot iekļaujošāku un ilgtspējīgāku izaugsmes modeli, uzlabojot Eiropas konkurētspēju un padarot to par labāku vietu ieguldījumiem, darbvieta izveidei un sociālās kohēzijas stiprināšanai.

Pīlāra mērķis ir būt par ceļrādi uz efektīviem nodarbinātības un sociālajiem rezultātiem, risinot pašreizējās un nākotnē paredzamās problēmas. Pīlārs nostiprina principus un tiesības, kas jau ir iestrādātas ES tiesību aktu sistēmā, kā arī pievieno jaunus principus, kuri risina sociālās, tehnoloģiskās un ekonomiskās izmaiņas. Kopumā Pīlārs aptver 20 principus un tiesības šādās trīs jomās: vienlīdzīgas iespējas un darba tirgus pieejamība, taisnīgi darba apstākļi un sociālā aizsardzība un iekļaušana.

Padomes 2017.gada 23.oktobra sanāksmē plānots apstiprināt priekšlikuma redakciju un pilnvarot Igaunijas prezidentūru Padomes vārdā parakstīt Iestāžu kopīgo proklamāciju.

Latvijas nostāja:

Latvija atbalsta Iestāžu kopīgas proklamācijas parakstīšanu kā politisku apņemšanos ievērot Pīlārā ietvertos principus un tiesības. Lielāko daļu no šiem principiem un tiesībām

² Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr.1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 1996.gada 16.decembra direktīva 96/71/EK par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā

Latvija ir apņēmusies nodrošināt saskaņā ar ES tiesību aktiem un starptautiskiem līgumiem, kā arī atbilstoši Latvijas tiesību aktiem un politikas plānošanas dokumentiem.

Pozitīvi vērtējams, ka Pīlārs piedāvā risināt jautājumus, par kuriem ES līmenī jau ilgāku laiku ir notikušas diskusijas, risinot iekļaujoša darba tirgus, kvalitatīvu darbavietu un atbilstošas sociālās aizsardzības jautājumus. Tāpat pozitīvi vērtējams, ka Komisija ir ņēmusi vērā sabiedriskajā apspriešanā izteiktos viedokļus, kā rezultātā lielāka uzmanība pievērsta dzimumu līdztiesības un personu ar invaliditāti iekļaušanas jautājumiem. Vienlaikus Latvijai ir svarīgi, lai Pīlāra īstenošana tiek skatīta kontekstā ar dalībvalstīm pieejamo finansējumu, kā arī ņemot vērā to, ka dalībvalstu ekonomiskā konverģence ir priekšnosacījums sociālās dimensijas jautājumu veiksmīgākai risināšanai.

Labklājības ministrijas sagatavotais nacionālās pozīcijas projekts ir saskaņots ar Ārlietu ministriju, Ekonomikas ministriju, Finanšu ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju, Kultūras ministriju, Satiksmes ministriju, Tieslietu ministriju, Veselības ministriju un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju.

4) Eiropas semestris:

a) Galvenie Nodarbinātības komitejas vēstījumi par nodarbinātības izaicinājumiem,

b) Galvenie Sociālās aizsardzības komitejas vēstījumi par sociālajiem izaicinājumiem

Nodarbinātības komiteja ir sagatavojusi izvērtējumu par nodarbinātības situāciju ES, kur galvenajos vēstījumos Nodarbinātības komiteja uzsver, ka 2016.gadā ir palielinājusies nodarbinātība, sasniedzot pirmskrīzes līmeni. Kopumā, turpinoties šādam tempam, varētu tikt sasniegts arī „Eiropa 2020” stratēģijas nodarbinātības mērķis. Vienlaikus ES līmenī viszemākais nodarbinātības līmenis ir sievietēm un vīriešiem vecuma grupā no 30 līdz 54 gadiem, sievietēm vecumā no 55 līdz 64 gadiem un cilvēkiem ar zemāku prasmju līmeni.

Nodarbinātības komiteja norāda, ka galvenā uzmanība jāpievērš izglītības, mācību, prasmju un mūžizglītības jautājumiem. Vienlaikus kā izaicinājumi minēti arī migrantu, vecāka gada gājuma cilvēku un cilvēku ar zemāku prasmju līmeni iesaiste darba tirgū. Izaicinājumi pastāv arī attiecībā uz darba un ģimenes dzīves saskaņošanas iespējām, kā arī pietiekamām un uz nodarbinātību orientētām sociālās drošības sistēmām.

Savukārt Sociālās aizsardzības komiteja ir sagatavojusi sociālās situācijas ES izvērtējumu, kurā tiek norādīts, ka, lai arī ir notikušas pozitīvas izmaiņas, tomēr joprojām varētu būt grūtības sasniegt „Eiropa 2020” stratēģijā noteiktos nabadzības un sociālās atstumtības samazināšanas mērķus. Kā pozitīvo Sociālās aizsardzības komiteja norāda pieejamo ienākumu pieaugumu un nabadzības un sociālās atstumtības samazināšanos, kā rezultātā samazināties materiālās nenodrošinātības līmenis; ilgstošā bezdarba un jauniešu atstumtības samazināšanās; uzlabojumi vecāka gada gājuma cilvēku līdzdalībā darba tirgū. No otras puses, tiek norādīts uz nabadzības jautājuma nopietnību, sociālo pabalstu adekvātumu u.c.

Sociālās aizsardzības komiteja norāda arī uz nodarbināto nabadzību un bērnu nabadzību, kā arī pieeju sociālajai aizsardzībai, veselības aprūpei un ilgstošajai aprūpei. Kopumā tiek minēts, ka, lai sasniegtu „Eiropa 2020” stratēģijas mērķus un sekmētu augšupvērstu konverģenci, ir jāuzlabo sociālās aizsardzības sistēmu darbība nabadzības novēršanai, kā arī būtiskas ir sociālās investīcijas.

Padomes 2017.gada 23.oktobra sanāksmē plānots uzklaut Nodarbinātības komitejas un Sociālās aizsardzības komitejas sniegto viedokli.

Latvijas nostāja:

Latvija pieņem zināšanai Nodarbinātības komitejas un Sociālās aizsardzības komitejas sniegtos viedokļus.